

Voorwoord

In dit boekje is een verhaal opgenomen dat ik hield bij de opening van het cursusjaar 2022-2023, op 31 augustus hier in de St. Janskerk in Gouda. Deze kerk heeft in mijn leven een bijzondere plaats gekregen. Daarom wilde ik ook graag mijn officiële afscheid op deze plek houden.

Gedurende de 24 jaar van mijn Driestar-loopbaan, ben ik heel vaak in deze kerk geweest. Het is een plek waar we als Driestar-gemeenschap veel bijeenkomsten organiseren. Jaaropeningen, diplomeringen, jubileumbijeenkomsten, kerstavonden waar al onze studenten in verschillende koren hun stem laten horen, startbijeenkomsten van themadagen, muziekavonden en cantatediensten, waar studenten koren en (oud-)medewerkers van Driestar educatief aan deelnemen. Grofweg denk ik dat ik zo'n 150 bijeenkomsten in deze kerk heb meegemaakt. Hier ligt voor mij dan ook een heel stuk Driestar-geschiedenis.

Ik heb vaak genoten van deze bijeenkomsten. Werd erdoor geraakt en geïnspireerd. Door woord, muziek en zang en vooral ook door Het Woord. Door een gids – hierover lees je in het verhaal dat volgt – ben ik geïnteresseerd geraakt in het gebouw en de geschiedenis en alles wat er te zien is, in het bijzonder in de wereldberoemde Goudse Glazen, waar je nooit op uitgekeken raakt. Deze kerk verwijst ook naar het hart van ons werk als Driestar en ook naar de persoonlijke drijfveren voor mijn werk: de vorming van leraren voor het christelijk onderwijs. Die vorming krijgt op verschillende manieren handen en voeten. Niet in het minst door praktijken als musiceren, zingen, lezen, luisteren, mediteren, goed leren kijken, onderzoeken van bronnen van waarde, die ons raken en inspireren.

Voor dit soort praktijken heb je ook een goede omgeving nodig. Onze hogeschool is een modern en prettig gebouw. Maar dat kan niet op tegen een kerk als de St. Jan, waarin 1000 jaar geschiedenis ligt opgesloten en voelbaar is. Zoveel mensen gingen ons voor. Zoveel eeuwen ligt hier de Bijbel open en wordt die gelezen en uitgelegd. Deze kerk spreekt van een lange traditie van het christelijk geloof. Overdragen van geslacht op geslacht. In die traditie heb ik willen staan, persoonlijk en in mijn werk.

Te weten in zo'n traditie te staan, maakt bescheiden: je bent maar een heel klein radertje in het grote geheel. Maar het geeft je ook de overtuiging dat je niet alleen staat en dat er toekomst is. God bouwt Zijn kerk in deze wereld. En daaraan mag het christelijk onderwijs dienstbaar zijn. Daar een bijdrage aan te hebben mogen leveren gaf me grote vreugde. Het was niet mijn werk, maar Zijn genade en trouw waaraan ik alles te danken heb.

Openingsrede Rens Rottier bij de start van het cursusjaar 2022-2023 van Driestar educatief op 31 augustus 2022 in de St. Janskerk te Gouda

Beste studenten, ouders, belangstellenden, beste collega's,

We starten vandaag officieel het nieuwe collegejaar. En dat doen we – gewoontegetrouw – op deze prachtige plek, de St. Jan, te midden van een stad die een jubileum viert, 750 jaar Gouda. Prachtig dat jullie – nieuwe studenten - ervoor hebben gekozen om leraar te willen worden. Of, als je ouderejaars bent, om op weg te zijn naar het leraarschap. En je route te willen vervolgen. Daar wil ik het vanmorgen vooral over hebben – leraarschap.

Zo is mijn loopbaan ook begonnen, leraar zijn op een School met de Bijbel in een dorp in Zeeland. En daar denk ik nog steeds met véél plezier aan terug. Het is een gaaf beroep en een beroep met betekenis, het doet ertoe.

Mijn bijdrage bestaat uit vier verhalen:

1. Het verhaal van de burgemeester van Gouda
2. Het verhaal van de leraar – coach, tuinman of technicus
3. Het verhaal van Maurits Tompot – de leraar als gids
4. Het verhaal van Johannes de Doper – de leraar als verwijzer

1. Het verhaal van de burgemeester van Gouda

Elk jaar mag ik mede leiding geven aan de zomerschool. Vorige week vond die voor de 10e keer plaats. Een groep van 21 jonge mensen tussen de 20 en 30 jaar kwam een week lang bij elkaar om zich te bezinnen op hun leven, hun persoonlijke bijdrage die ze aan deze wereld zouden willen geven, hoe ze staan of willen staan als christen in een samenleving die het christelijk geloof helemaal naar de marge heeft verbannen. Tijdens die zomerschool nodigen we ook verschillende sprekers uit. Mensen die een goed verhaal weten te vertellen dat past binnen zo'n zomerschool.

Dit jaar hadden we o.a. de burgemeester van Gouda gevraagd. Hij nodigde ons uit bij hem langs te komen. In het oude stadhuis, hier 100 meter vandaan, op de Markt. In zijn boeiende verhaal liet hij ons zien hoe het is om als SGP-er leiding te geven aan een heel gemêleerde stad. En hoe je dat als christen doet in de dagelijkse praktijk.

Hij vertelde eerst iets over zijn gang door het leven en zei o.a. dit: 'Tijdens mijn studie rechten ging ik al werken als leraar geschiedenis en maatschappijleer in het voortgezet onderwijs. En daar heb ik buitengewoon veel van geleerd. En ik heb er ook van genoten.'

‘Wat ik leerde,’ zei hij, ‘is vooral dit: het gaat in het leven niet om positie maar om relatie.’

En daar draait het ook bij een goede leraar om. Je krijgt geen gezag bij leerlingen omdat je de baas bent, omdat de leraar het voor het zeggen heeft, maar doordat je een relatie met hen aangaat. Door open te staan voor je leerlingen, interesse te hebben in hen, praatjes te maken, proberen te snappen hoe ze in elkaar zitten en wat ze nodig hebben en gewoon eerlijk en echt te zijn in je contacten met hen.

‘Kenniss heb je ook echt nodig, maar,’ zei hij, ‘die had ik wel genoeg, maar toch had ik de eerste drie jaar ordeproblemen. En dat kon ik niet oplossen door meer kennis te vergaren. Dat heb ik overwonnen door een relatie op te bouwen met de leerlingen en met de klassen. En’ – voegde hij eraan toe – ‘door verhalen te vertellen. Dat bindt, dat boeit, dat raakt leerlingen.’

‘En’ – zo vervolgde hij – ‘van die ervaring heb ik nog dagelijks plezier. Want een gemeenteraad is natuurlijk geen kleuterklas, maar het is wel een grote groep waar je als burgemeester echt leiding aan moet geven, soms ook letterlijk orde moet houden. En dan komt het aan op relatie.’

Toen ik 's avonds naar huis reed, dacht ik: dit is eigenlijk ook de kern van mijn boodschap die ik aan de studenten wil doorgeven bij de opening van het jaar. Hier gaat het om. Wie je bent in de relatie met je leerlingen, in relatie met jezelf, in relatie met de Heere God, in relatie met je collega's, in relatie met de ouders. Daarmee kom ik bij mijn tweede verhaal.

2. Het verhaal van de leraar: coach, tuinman of technicus

Als leraar voor de klas, sta je er – in zekere zin – alleen voor. Net als een dirigent. Iedereen in het orkest heeft zijn instrument, maar de dirigent staat met lege handen. Hij staat er met zichzelf. En het is van zijn gedrag afhankelijk hoe het orkest gaat spelen.

Het gaat in het leraarschap dus om jou, wie je bent, hoe je doet, welke uitstraling je hebt, hoe je reageert, wat je aandacht geeft en ook wat je juist negeert. Dit gaat allemaal heel impliciet en deels ook onbewust en subtiel. Even een blikwissel met een leerling. Het schrappen van je keel als je wilt beginnen, letterlijk een goede positie innemen, midden voor de groep staan, met een open blik de klas inkijken, en met je lichaam al de verwachting uitspreken dat ze naar jou gaan luisteren. De klas kijkt naar je en denkt dan ‘hé, daar staat iemand.’ Maar gedrag heeft alles te maken met de binnenkant van je leven, je gevoelens, je gedachten, je idealen.

Elke leraar heeft zijn eigen verhaal. Daarmee bedoel ik denkbeelden over wat een goede leraar is. Dat eigen verhaal heeft alles te maken met zijn of haar mensbeeld, levensvisie, idealen.

Als je heel veel vertrouwen hebt in de mogelijkheden van het kind en denkt dat je daar het beste uit moet zien te halen, dan is je verhaal van de leraar misschien dat de leraar vooral een coach is. En dat de leraar vooral veel ruimte geeft, leerlingen veel eigen keuzen laat maken. En dat je als leraar vooral ook naast de leerlingen staat, ze ondersteunt, stimuleert. Maar wat je vooral niet doet is de leerling een bepaalde weg voorschrijven, ze moeten hun eigen weg vinden.

Of misschien is jouw verhaal van de leraar meer het verhaal van de tuinman.

Als leraar moet je vooral de goede voorwaarden scheppen, dan kunnen de leerlingen groeien en bloeien. Hier en daar moet je af en toe wat bij snoeien, maar je moet vooral zorgen voor het goede pedagogisch klimaat, waarin het kind tot ontwikkeling kan komen. 'Kinderen moeten de beste versie van zichzelf worden', las ik pas in een missie van een basisschool.

En misschien is jouw verhaal van de leraar vooral dat van de technicus.

Onderwijs zien als een overdrachtsproces. Als leerkracht stel je heel duidelijke doelen. Je bepaalt zorgvuldig het startpunt van het kind en ontwerpt vervolgens de stappen die nodig zijn om het doel te bereiken. En je gebruikt methoden en technieken die bewezen effectief zijn. Hier ligt de focus op efficiëntie, op technisch perfect onderwijs, om de beste resultaten te halen. Leren is vooral een individueel proces. De vooruitgang wordt nauwkeurig gemeten en het systeem vertelt ons of het kind op het juiste niveau zit of niet. Binnen Driestar kiezen we niet voor deze verhalen, maar voor het verhaal van de gids. Daarmee kom ik aan mijn derde verhaal.

3. Het verhaal van Maurits Tompot: de leraar als gids

We zijn hier met elkaar op een prachtige plek. Een plek waar ik erg aan verknocht ben. En dat komt o.a. door Maurits Tompot. Hij was jarenlang hoofdkoster van deze kerk en ook gids. Als ik gasten had uit het buitenland, ging ik vaak met hen naar deze kerk en vroeg Maurits om de groep door de kerk te gidsen.

Met deze man door de kerk lopen is een fantastische ervaring. Hij is gewoon een heel goede leraar. En het is echt door zijn enthousiasme dat ik steeds meer geïnteresseerd ben geraakt in deze kerk en de geschiedenis ervan. En van Gouda in het algemeen.

Hij is enthousiast. Zeer gepassioneerd over deze kerk. En hij is heel goed in het vertellen van verhalen. Hij weet veel, houdt alles wat er over de St. Jan geschreven en bestudeerd wordt bij. Hij heeft enorm veel humor en maakt mooie grappen. Hij wees eens naar boven, naar het raam waarin Jona afgebeeld staat en vroeg aan de groep of zij wisten wie Jona was. Waarop een mevrouw zei: 'Maar in die onzin geloof je zeker toch niet, dat een man opgeslokt wordt door een vis en levend op het strand wordt gespuwd.' 'Nou mevrouw,' zei hij, 'ik zal het u nog sterker vertellen. Hier staat iemand voor u die negen maanden in de buik van zijn moeder heeft gezeten en er levend uit is gekomen.'

Maurits Tompot was een verteller, maar toch niet altijd zelf aan het woord, hij maakte contact en was interactief. En zijn verhaal paste hij soepel aan aan de groep. Maar wat vooral indruk op mij maakte – en dat is denk ik zijn grootste geheim – hij had een boodschap, een missie. Hij heeft een diep verlangen om het Evangelie te brengen door zijn werk als gids.

En dat komt omdat hij veel heeft meegemaakt in zijn leven. Hij heeft een periode in zijn leven gehad dat hij over de hele wereld zwierf en allerlei dingen deed die niet goed waren, maar God vond hem en zette hem op Zijn pad. Zijn leven veranderde totaal. Hij deed op veel plaatsen maatschappelijke dienstverlening. Uiteindelijk werd hij benoemd tot hoofd van de kosterij van de St. Jan. Naast dit werk was hij ook gids. Een gids met een missie om de bezoekers iets van het Evangelie door te geven.

Eigenlijk is deze man gewoon een heel goede leraar. Wat zou je van hem kunnen leren?

- De gids weet waar hij is en wat er allemaal te ontdekken valt. Hij denkt goed na welke route hij kiest om zijn groep daarlangs te leiden.
- De gids heeft ook een doel voor ogen, weet waar hij wil uitkomen.
- De gids is zelf enthousiast over wat hij zijn groep willen laten zien en ontdekken. Hij weet er veel vanaf en deelt die kennis graag met anderen.
- Een goede gids is enthousiast en zijn enthousiasme werkt aanstekelijk.
- Onderweg wijst hij op bijzondere dingen, waar de mensen niet op letten en zomaar aan voorbij lopen.
- Hij let ook op zijn groep, zijn ze er nog bij, hebben ze vragen, begrijpen ze het verhaal. En als er iemand afhaakt haalt hij die er weer bij.
- Een gids geeft ook achtergrondkennis door. Hij praat niet alleen over wat je ziet, maar ook over hoe het daar gekomen is, de geschiedenis, de betekenis van dingen. Hij geeft de reizigers meer begrip.

De gids ontsluit de wereld. En dat is precies ook waarom wij binnen Driestar bij het verhaal van de leraar kiezen voor de metafoor van de gids. Een leraar als gids ontsluit de werkelijkheid. Als toerist in de St. Jan heb je zo'n gids nodig om de diepere lagen te leren kennen.

Bijvoorbeeld:

- Dat toen de kerk gebouwd werd, de meeste mensen niet konden lezen of schrijven. Dat ze door de gebrandschilderde ramen een soort plaatjesbijbel kregen aangeboden om vertrouwd te raken met Bijbelverhalen;
- Dat Erasmus betrokken was bij het ontwerp en dat hij echt heeft nagedacht over hoe deze galerij van beelden opgebouwd moest worden;

- Dat je halverwege de kerk geen Bijbelse afbeeldingen meer ziet, maar voorstellingen van onze vaderlandse geschiedenis. En dat dit te maken heeft met de grote verandering in de kerkgeschiedenis van Nederland, de Reformatie.

Kortom, een gids opent je ogen, zorgt ervoor dat je dieper en ook naar boven gaat kijken. Dat is ook de meest fundamentele rol van de christelijke leraar. Onze leerlingen kennis laten maken met de diepere betekenis van de dingen.

Lesgeven betekent de wereld ontsluiten, leerlingen toegang geven tot die wereld. Wij zien die wereld als Gods wereld. Niet door toeval ontstaan, maar gepland, geschapen en in stand gehouden door de wonderbaarlijke Schepper. In alle verschijnselen die wij in het onderwijs van de verschillende vakken behandelen, mogen wij de grote hand van God ontdekken en aanwijzen.

De wereld heeft betekenis in zichzelf en wij ontdekken die betekenis, vooral door die wereld te zien door de bril van Gods Woord. Wij moeten onze leerlingen daarop wijzen en vervolgens wijzen op de hand van onze grote God.

Die wereld is echter niet alleen een wereld van een mooie en volmaakte schepping, maar ook een wereld die lijdt onder de gevolgen van de zonde en hunkert naar de grote vernieuwing. Dat is de hoop die een christelijke leraar met zijn leerlingen mag delen.

Christelijke leraren zijn gidsen. Maar christelijke leraren zijn ook verwijzers. En daarvoor ga ik naar het vierde verhaal.

4. Het verhaal van Johannes de Doper

We zitten hier nu in de St. Jan. St. Jan, dat is Johannes de Doper. Daar is deze kerk naar vernoemd. En daarom is ook het meest centrale raam, Glas 15, het raam van Johannes de Doper. Dat vind je achter het koor van de kerk, precies in het midden.

In het koor zijn de glazen te vinden van de geschiedenis van Johannes de Doper en de aankondiging, geboorte en doop van de Heere Jezus. Het is prachtig hoe Johannes de Doper in Glas 6 wordt afbeeld. Hij staat er in een witte mantel, met over zijn schouders een rood kleed. Weer de kleuren rood en wit.

Johannes heeft in zijn linkerhand een lammetje en met zijn rechter wijsvinger wijst hij naar dit lam. 'Zie het Lam van God' dat was de samenvatting van zijn prediking. Verwijzen naar de Grote Zoon van David, die in deze wereld neerdaalde om Zijn volk te redden.

En met dit eenvoudige gebaar is het werk van een christelijke leraar in de kern samengevat. Wijzen, verwijzen naar Christus. Christelijk onderwijs draagt de naam van Christus in zich. En

leraren in die christelijke school moeten naar Hem verwijzen.

Dat is in wezen onze taak, om een gids te zijn, om te wijzen op de Heere Jezus. In de Bijbellessen, maar ook in verdere lessen en ook vanuit ons eigen leven, waarin we een voorbeeld behoren te zijn voor onze leerlingen.

Christelijke leraren zijn gidsen, verwijzers naar een ander, naar De Ander.

Ik wens jullie dat je dat mag worden en zijn.

En ja, als ik nu nog even terugkom op het begin van mijn verhaal, 'Je geeft les in wie je bent', dan wil ik er toch nog één woordje aan toevoegen: je geeft les in VAN wie je bent. Niet wie, maar VAN WIE je bent geeft de doorslag. Dat is de vraag die we ons allemaal moeten stellen. Van Wie ben ik. Ben ik nog van mezelf of ben ik van Christus?

Driestar educatief